

ILMAPÄIVÄ

Lauri Karjalainen, Pauliina Ranta, Nea-Leena Vihreäsaari

Ilmapäivä on elementtikokonaisuuden toinen päivä.

Oppimisympäristöt: Koulu ja koulun ympäristö, luokka ja käytävät (koko koulu), koulun piha jos sää sallii, liikuntasali. Oppimisympäristöjä on helppo mukauttaa sopimaan erilaisiin ympäristöihin. Suurimpana haasteena voidaan nähdä matematiikan ja äidinkielen tunnit, joissa tilaa tarvitaan enemmän. Näillä tunneilla oppimisympäristöä ei ole määrätty tarkasti, jotta esimerkiksi äidinkielen rastit on helppo sijoittaa lähes mihin vain.

Yleiset tavoitteet: **L3** itsestä huolehtiminen ja arjen taidot. **L7** osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Lisäksi tavoitteena saada oppilaat ymmärtämään ilman merkitys arjessa sekä oppia ilmaan liittyviä faktoja (mitä se on, sen ominaisuudet jne.). Oppiainesisällöt ovat mukana lähinnä kertauksen vuoksi: asiat eivät ole uusia, vaan niitä on käsitelty jo aiemmin. Lisäksi näitä sisältöjä on helppo lähteä muokkaamaan erilaisiksi. Esimerkiksi äidinkielen tunnilla voidaan käsitellä ainoastaan jotakin tiettyä sanaluokkaa tai yhdyssanoja tai tekstilaleja jne.

Arviointi: Opettaja arvioi jokaisen tunnin päätavoitteen mukaisesti. Arvioinnin kohteena ovat mm. ryhmätyöskentelytaidot ja muiden kannustaminen. Lisäksi oppilaat tekevät itsearvioinnin passiin päivän päätteeksi sekä oppilaat tekevät vertaisarvioinnin ryhmien kesken äidinkielen tunnilla. Vertaisarvioinnin arvioitavina kohteena pääasiallisesti ryhmän itsenäisen toiminnan arvioiminen, joten arvioitavia asioita voivat olla mm. ryhmähengen luominen, ryhmän toiminnan edistäminen jne.

Eriyttäminen: 1, 3 ja 4 tunnilla (ympäristötieto, äidinkieli ja liikunta) jokaisella oppilaalla on mahdollisuus osallistua omien taitotasojen mukaan ja ottaa ryhmässä

itselleen sopiva rooli. Näin sen suurempaa eriyttämistä ei tarvitse. Toimintaa on kuitenkin tarvittaessa helppo eriyttää esimerkiksi äidinkielen tunnilla mukauttamalla rastien tehtävät sopiviksi.

2. tunnilla (matematiikka) koreja (,joihin lennokkeja heitetään) voi olla monia eri kokoisia ja välimatka voi vaihdella, jotta toimintaa voidaan eriyttää taitojen mukaan.

Motivointi

Maapäivän ensimmäisellä oppitunnilla oppilaat on motivoitu koko oppimiskokonaisuuteen. Lisäksi olemme valinneet toimintatapoja jotka ovat itsessään mahdollisimman motivoivia (ja mahdollisimman lähellä oppilaan arkea).

1.tunti ympäristötietoa (ja kuvaamataittoa)

- **Mitä ilma on?** Orientoitumista aiheeseen. (Opettaja ottaa keskusteluun mukaan edellisen päivän aiheen - maan. Esimerkiksi elämme maailmassa, jonka maata käsittelette eilen ja tänään keskitymme ilmaan jne. Voidaan myös miettiä edellisen päivän tapahtumia enemmän, jos oppilaat haluavat.)
- Ensin käydään läpi mitä ilma on ja mistä se koostuu sekä sen ominaisuudet. Askarrellaan ryhmissä ilmapaperit. (Kartonki, johon liimataan happimolekyylejä 78%, vetyatomeja 21%, hiilidioksidia, ilmansaasteet jne. Prosentteja ei tarvitse osata vielä laskea itse, mutta opettaja voi ohjata oppilaita laittamaan kartongille 8/10 happimolekyylejä, 2/10 vetyatomia jne.)
- Tehdään ryhmissä koe pomppiva ilmapallo. Puhalletaan ilmapallo täyteen ja laitetaan siihen naru kiinni. Napautetaan kahdella metalliputkella toisiaan ja viedään ilmapallo narusta riiputtaen äänilähteen lähelle. Mitä ilmapallolle tapahtuu ja miksi? (koe toimii alustuksena seuraaville yllin tunneille, joilla voidaan käsitellä tulevaisuudessa äänen etenemistä.) Jos koetta ei ehditä tekemään loppuun asti, jatketaan ensi tunnilla tai viikolla.

Tunnin **päätavoitteena** opiskella mitä ilma on sekä orientoitua sen avulla tulevien ympäristötiedon tuntien aiheeseen. Tunti orientoi oppilaita koko loppu päivään, joten tunnilla ei ole mukana mitään erityistä liikunnan tavoitetta, mutta olemme kuitenkin ottaneet huomioon toiminnallisuuden.

Lisäksi Opetussuunnitelman tavoitteista voidaan hyödyntää näitä

T10 (tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan) ja kuvataiteesta

T1 (kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, **ympäristöä** ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen)

T2 (ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan)

Tarvikkeet:

- 4 kartonkia, happimolekyylit, vetyatomit jne. tai vaihtoehtoisesti tarvikkeet niiden tekemiseen eli paperia, värejä ja sakset
- Ilmapalloja, narua, metalliputkia tai vastaavia

2.tunti matematiikkaa

- Tehdään lennokit, joihin kirjoitetaan jokin iso luku (oletuksena, että näitä käsitelty jo aiemmin)
- Sään mukaan mennään joko ulos tai koulun käytävälle, joissa on korit (korien eri koolla saa mukaan eriyttämistä), joihin on merkattu isoja lukuja
  - Lukuja esimerkiksi tuhannet, kymmenet tuhannet, sadat tuhannet jne
- Oppilaan tulee heittää lennokkinsa oikeaan koriin (otetaan puheeksi miten lennokka lentää, jos ulkona kova vastatuuli tai sivutuuli tai sisällä voidaan ottaa avuksi tuuletin/hiustenkuivaaja tai katsotaan voiko puhaltaminen muuttaa lennokin lentorataa. Mietitään miten tuulensuunta vaikuttaa, mietitään heiton mahdollista pituutta ja myös heiton pituus voidaan myös laskea. Tuulensuuntaa voidaan muuttaa välillä ja miettiä mitä heitossa pitää muuttaa, jotta lennokka saadaan edelleen koriin).
- Tämän jälkeen yhdessä lasketaan kuinka monta lennokkia on sadoissa, tuhansissa jne. Kaikista vastauksista tehdään luokan oma iso luku esimerkiksi 806 520
- Numerolaatat maahan. Ryhmästä tai parista yksi hyppii numerolaatoilla ja muut muodostovat hypityistä numeroista ison luvun. Toimintaa voi helpottaa niin, että hyppivä oppilas sanoo aina missä luvussa menee kun hyppää tai joku muu oppilas sanoo missä mennään. (Oppilas hyppii yhteensä siis kuuden numeron päällä, jotta saadaan luku, joka on suuruudeltaan satoja tuhansia.)

Tunnin **pää tavoitteena** ymmärtää miten tuuli vaikuttaa lennokin lentorataan sekä kerrata jo opittuja isoja lukuja. Lisäksi **liikunnan tavoitteista** mukana kulkee erityisesti välineenkäsittelytaidot sekä "heitäminen" ja hienomotoriset taidot.

Lisäksi Opetussuunnitelman tavoitteista voidaan hyödyntää näitä

T2 (ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä)

T1 (pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta)

Tarvikkeet:

- A4-paperia lennokkeihin
- kori, laatikko yms johon lennokkeja yritetään heittää
- Numerolaatat (Voi tehdä myös itse esim laminoimalla)
- Jos ei mahdollisuutta käyttää luonnollista tuulta niin tuuletin, hiustenkuivaaja yms

3.tunti äidinkieltä (normaalia oppituntia pidempi, noin tunti)

- Ryhmissä pientä kisailua (rasteilta voidaan siis kerätä pisteet, jolloin saadaan pieni kisa päivään tai rastit voidaan toteuttaa ilman kisailua). Neljä eri rastia, jotka sijaitsevat eri puolilla koulua (esimerkiksi aula, välituntipiha, ruokala jne.) ja jokaisella rastilla jonkin erilainen äidinkieleen liittyvät tehtävä. Oppilaat saavat koulun **kartat** (suunnistustaidot!), johon on merkitty rastien paikat. Aikaa jokaisella rastille noin 10 min.
- Rasti 1. Keksikää ryhmissä mahdollisimman monta yhdyssanaa, joissa esiintyy sana ilma. Ryhmä saa niin monta pistettä kuin keksivät sanoja.

- “Keksikää ja kirjoittakaa ylös niin monta yhdyssanaa, jossa on sana ilma, kuin ehditte 10 minuutin aikana. Ottakaa itse aikaa ja laskekaa lopuksi sanojen määrä.”
- Rasti 2. Teksti, josta tulee alleviivata eri värein eri sanaluokkia. Esim verbit sinisellä, substantiivit punaisella, pronominit vihreällä jne. (Teksti liittyy esimerkiksi siihen miten erilaisilla ilmoilla pukeudutaan (-> L3 itsestä huolehtiminen ja arjen taidot).
  - “Olette saaneet tekstin, jossa kerrotaan pukeutumisesta eri ilmoilla. Lukekaa teksti yhdessä ja alleviivatkaa siitä verbit punaisella, adjektiivit sinisellä ja substantiivit vihreällä. Ottakaa teksti mukaanne, kun lähdette rastilta. Aikaa 10 minuuttia.”
  - Vaikka ilma ja sää on eri asia, ovat ne arjessa monelle varsinkin puhekielessä sama asia. Tätä yhteyttä on hyvä käsitellä yhdessä; mitä eroa ja mitä samaa, voiko käyttää synonyymeina jne.
- Rasti 3. Ilma-alias. Ryhmä saa niin monta pistettä kuin ehtii sanoja selittämään (tähän keksitään ilmaan liittyviä sanoja, esimerkiksi tuulensuunta ja ilmapallo).
  - “Ilma-alias. Pinossa on ilmaan liittyviä sanoja. Valitkaa yksi selittäjä tai vaihtoehtoisesti voitte vaihtaa selittäjää jokaisen sanan jälkeen. Selittäjä nostaa pinosta yhden kortin ja selittää sen muille sanomatta kyseistä sanaa. Laskekaa kuinka monta sanaa arvaatte 10 minuutin aikana. Mitatkaa aika itse. Ennen kuin lähdette rastilta, laittakaa sanat takaisin siistiin pinoon.”
- Rasti 4. Sanaluokista video liikkeiden avulla. Ohjeet valmiiksi rastilla mikä liike kuvastaa mitään sanaluokkaa. Esim substantiivi -> potku oikealla jalalla. Rastilla muutama lause jotka yksi oppilas lukee ääneen ja muut suorittavat liikkeen. Video kuvataan ja lähetetään/näytetään opelle
  - “Tarkoituksenne on tehdä sanaluokka tanssi niin, että jokaisen verbin kohdalla teette x-hypyn, jokaisen adjektiivin kohdalla menette kyykkyyyn ja jokaisen substantiivin kohdalla menette mahalleen, muuten tanssi on vapaa. Tehkää liikkeet joihinkin lappussa oleviin lauseisiin tai keksikää itse ilmaan liittyviä lauseita. Kuvatkaa vähintään kolmesta lauseesta video niin, että kuvaaja sanoo lauseen samalla ja lähettäkää se whatsappilla opettajalle. Luovuus otetaan huomioon! Aikaa noin 10 minuuttia.”

Esimerkkilauseita

Kuutiossa on yli kilo ilmaa.

Ilma on useiden eri kaasujen seos.

Sopiva pukeutuminen tulee ottaa huomioon erilaisilla ilmoilla.

Heliumtäytteiset ilmapallot kohoaa ylös, koska helium on kevyempää kuin ilma.

Tunnin **päätaavoitteena** toimia itsenäisesti ryhmissä sekä kerrata äidinkielen tunnilla käytyjä asioita. Lisäksi **liikunnan tavoitteista** mukana taito oppia havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla (kartta koulusta ja sen tulkitseminen).

Lisäksi Opetussuunnitelman tavoitteista voidaan hyödyntää näitä

T6 (ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä.)

T2 (opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin.)

T1 (ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaat suorittavat tehtävien yhteydessä vertaisarviointia. Vertaisarvioinnin kohteena ryhmän itsenäinen toiminta. Ryhmän jäsenet arvioivat toisiaan. Esim miten ryhmän jäsen tuki ryhmän toimintaa. Valittavana kolme erilaista hymiötä joista oppilas valitsee

Tarvikkeet:

- Ohjeet rasteille
- Tekstit joista alleviivataan sanaluokkia, erivärisiä tusseja
- Aliassanat
- Paperia ja kyniä yhdyssanarastille
- Lauseet sanaluokkatanssiin
- Väline jolla ryhmä voi kuvata suorituksen (onnistuu myös ilman esimerkiksi niin että ryhmä esittää opettajalle tuotoksensa)

Rasteilla voidaan myös hyödyntää muita rastitehtäviä opettajan harkinnan mukaan

4. tunti liikuntaa (normaalia oppituntia pidempi, reilu tunti)

- Leikkivarjolla erilaisia leikkejä
  - Värileikki: jokainen oppilas on jonkun värin kohdalla ja kun oman paikan väri huudetaan, pitää paikkaa vaihtaa varjon ollessa ylhäällä (paikan vaihdoissa voidaan käyttää erilaisia tapoja liikkua, esimerkiksi juoksu, konttaaminen, ryömiminen jne.)
  - Kissa-hiiri -leikki: yksi oppilas on hiiri varjon alla ja yksi oppilas on kissa varjon päällä ja yrittää saada hiiren kiinni samalla kun muuta heiluttelevat varjoa
  - Hauki-leikki: yksi oppilas on hauki varjon alla ja muut oppilaat istuvat lattialla niin, että jalat ovat varjon alla ja kun hauki saa napattua jalasta kiinni, joutuu myös varjon alle.
  - Pallon pyörittäminen ja pomputtaminen varjon päällä
- Kahden tulen välissä -peli (aletaan yhdistämään toimintaa seuraavaan päivään).
- Loppurentoutus, jossa opettaja lukee tarinaa ja oppilaat kuvittelevat olevansa nuotion äärellä. (Tarinaan mukaan mahdollisimman paljon herättelyä tuleen liittyen.)
- Kotitehtävä: vanhempien kanssa käydään läpi missä ja montako palohälytintä kotona
- Jokainen oppilas täyttää passista ilma kohdan itsearviointiin

Tunnin **päättävöitteena** huomioida muut omassa toiminnassa sekä nauttia rennosti liikunnasta. Lisäksi **liikunnan tavoitteista** mukana oman toiminnan ja tunneilmaisun säätteleminen muut huomioon ottaen.

Lisäksi Opetussuunnitelman tavoitteista voidaan hyödyntää näitä

T8 (ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen)

T11 (huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.)

T2 (ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja)

T1 (kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.)

Tarvikkeet:

- Leikkivarjo, palloja leikkivarjolla käytettäväksi
- Tarina loppurauhoitukseen (linkitys seuraavaan päivään ja tuleen)
- Kahden tulen välissä peliin sopivia palloja